

Fågelresa till Öland och Gotland 1955

Jan Sondell

Många äldre fågelskådare har säkert haft upplevelser i ungdomen som gett bestående minnen för livet. Nedan följer en berättelse om en skådarresa per cykel som gjordes för över 60 år sedan. Berätta gärna om era fågelminnen i Fåglar på Mälärörarna! Jag skickar efter detta stafetten vidare!

Om man hade goda argument kunde man få ledigt från terminsavslutningen på ”Karro”, Karolinska Allmänna Läroverket för gossar i Örebro, som det hette där jag gick i skola. Att studera fåglar var ett fullgott skäl och jag kunde med två kamrater i sällskap starta en fågelresa till Öland redan den 5 juni, några dagar före den formella skolavslutningen.

Resan gick med cykel söderut, första övernattning skedde vid Roxen till musik av rördrom och ett första delmål dagen därpå var mellanspettarna vid Bjärka Säby. En major Ekenstam visade oss ett bo i en grov ekgren på hans trädgårdstomt i Brokind. Vi kunde ligga på rygg i gräset under trädet och se makarna byta av varandra med ruvingen. På vägen intill hade Sveriges Radios legendariske Sture Palmér parkerat sin Duett och satt upp en parabol. Mellanspetten skulle införlivas i hans ljudbibliotek.

Efter några timmar fortsatte vi mot Kalmar och Öland. I sammanhanget kan nämnas att vi unga ornitologer ville förutom att upptäcka nya arter (begreppet kryssa fanns ännu inte), också ringmärka så många fågelungar som möjligt när tillfälle gavs. Riksmuseet lämnade på den tiden ut fågelringar till ynglingar (det fanns inga kvinnliga skådare) utan så särskilt noggranna bakgrundskontroller. Längs vägen såg vi t.ex. ett bo av spillkråka. Ungarna skulle ha ringar! Boet låg säkert 4–5 m upp i en asp. Att klättra på den släta stammen och sedan få ut ungarna var inte lätt. Tänk om man slant och blev hängande med armen i bohålet! Med stort besvär kunde dock en unge lirkas ut och förses med ring.

Nästa tältplats blev Gamleby och därefter

Oskarshamn. Vid Strömserum skulle det finnas häckande havsörn – en sällsynthet på den tiden. Vi lyckades också se ett gammalt par segla omkring, kanske hade de misslyckats med häckningen på grund av då höga miljögifterhalter. Vid 11-tiden den 9 juni tog vi färjan till Öland – någon bro var ännu inte ens påtänkt. Målet var Södra Udden men under vägen stannade vi ofta och ringmärkte ungar av vadare, mest tofsvipa men också en och annan storspov och strandskata. Det kryllade nämligen av vadare i beteshagarna längs vägen. Sist biten mot udden över Schäferiängarna var obeskrivligt stenig – kalkstenshällarna utgjorde enda vägbeläggningen.

På södra udden spanades en del ovanliga arterna in under några dagar: skärfläcka, gravand, kentsk tärna, höksångare, mindre flugsnappare etc. I fångsten vid stationen stack en svart rödstjärt ut. Den 12 juni cyklade vi norrut igen. Tältet restes vid Möckelmossen med häckande svarttärnor och svarthakedoppingar. Den 14 besökte vi Petgårde träsk, även där fanns svarttärnor och några dvärgmåsar. Inte mindre än 6 par rödspov noterades även tillsammans med bon av ängshök och brun kärrhök. Vi mötte den numera välkände andforskaren Leif Nilsson som levde farligt genom att försöka tända ett bensinkök i tältet. Vi besökte också Knisa mosse, även där fanns svarttärnor och svarthakar.

Under cykelfärden på Öland ringmärkte vi 65 ungar av tofsvipa och 5 ungar av storspov längs vägen. Detta vore nog svårt att återupprepa idag.

Den 17 juni tog vi färjan till Gotland. Från Norderstrands camping vid Visby var det inte långt till halsbandsflugsnapparna i Botaniska

En storspovunge är en rejäl krabat.

trädgården. En lektor Bruun som vi träffat på färjan bjöd på utflykt till Lina myr. Tyvärr var den utdikad och torr. Vi fortsatte mot Fårö. I anteckningsboken har jag noterat för den 19 juni: "1 ex av KÖRP". Under de tre år jag skådat fågel i mellersta Sverige hade jag dittills inte sett någon korp. Den saknades helt i den mellansvenska fastlandsfaunan på den tiden. Första målet på Fårö var Aurgrundets lotsstation. Därintill bodde en mäterlots Wiksten som visste allt om blåkråka. Han visade oss en gammal tall där blåkråkan häckade, en fantastisk upplevelse att se kråkan komma och flyga in i boet.

Vi cyklade sedan norrut och skådade i de vätar som fanns insprängda i landskapet. Efter att ha beundrat raukarna vid Långhammars Hammar upptäckte vi en stor svart fågel på 25 m höjd som attackerades av trutar. Fågeln visade sig

vara en svart stork som snabbt steg uppåt i termiken och försvann som en prick i det blå. Tyvärr blev det alltså ingen närstudie. Vi gissade redan då att den kanske hade kommit in från Lettland som bara ligger 150 km österut.

Nästa stopp var Ulla Hau, ett område med sanddyner och enda lokalen för fältiplärka norr om Skåne och Halland. Vi hittade ingen lärka där men väl på sandstranden intill där vi tvingade oss till ett hygienbad i det högst 14-gradiga vattnet! Nu var det bara en programpunkt kvar på Gotlandsresan: Karlsöarna! Dit anlände vi vid middagstid den 22 juni. Min minnesbild är att fågellivet var detsamma då som idag även om jag vet att alkorna ökat i antal sedan dess.

Den gamla gotlandsångaren Drotten tog oss till Nynäshamn. Jag minns att jag låg i sovsäck på däck i tystnaden och såg stjärnhimlen röra sig från sida till sida. Trots att det var lugnt krängde den gamla damen. När vi kommit fram till huvudstaden fanns några timmar att slå ihjäl innan ångaren Örebro III avgick vid 18-tiden från Rid-

darholmskajen. Vad kunde vara bättre än att pusta ut på Biologiska Museet på Djurgården?

Resan med Örebro III blev en upplevelse även om sömn delvis begränsade intrycken. Jag minns passagen av Kungshatt, där satt en hatt som idag. Jag har också noterat att leden förbi Ekerö var vacker. (Föga anade jag då att jag skulle flytta till Ekerö 15 år senare.) Sedan vaknade jag i Hjälmare kanal inför utseglingen på Storhjälmaren. Mitt för Valön stannade ångbåten till och lastade ombord en knippe nyhuggna björkar som levererades med hjälmarsnipa från land. Träden sattes upp längs relingen. Det var ju midsommardagen den 25 juni! Återkomsten med lövad båt till Örebro kändes bra – mindre bra var att detta var ett av de sista åren man kunde åka reguljär ångbåtstrafik från Stockholm till Örebro. Jag är dock glad att jag hann uppleva en sådan resa.

Foto: Jan Sondell

Ett blåkråkbo låg i denna tall på Fårön.